

K zákonným podmienkam pre kandidátov na sudcov medzinárodných súdnych orgánov podľa zákona o súdnej rade.

Klučka J.*

Súdna rada Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“) bola včlenená do Ústavy slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavným zákonom č.90/2001 Z.z. ako osobitný ústavný orgán reprezentujúci súdnictvo. Do jej pôsobnosti ústavodarca zaradil celkom šesť funkcií (Čl.141a ods.4 písmeno a)-f ústavy) pričom ich výpočet nie je taxatívny, nakoľko v súlade s písmenom g) toho istého článku môže súdna rada nadobudnúť aj ďalšie pôsobnosti „ak tak ustanoví zákon“. Ide o zákon č.185/2002 Z.z. o Súdnej rade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnej rade“), ktorý o.i. konkrétnejšie upravuje náležitosti a podmienky výkonu jej funkcií. Cieľom tejto poznámky je bližšia analýza podmienok spätých s výkonom jej funkcie podľa čl.141a ods.4 písmeno d) ústavy podľa ktorého je oprávnená : „predkladať vláde Slovenskej republiky návrhy kandidátov na sudcov, ktorí by mali pôsobiť za Slovenskú republiku v medzinárodných súdnych orgánoch“. V zákone o súdnej rade sa potom upravujú podmienky, ktoré by mal spĺňať kandidát na sudcu za Slovenskú republiku v medzinárodných súdnych orgánoch v osobitnom ustanovení.¹

---

*Prof.JUDr.Ján Klučka,, Csc., Ústav európskeho a medzinárodného práva, Právnická fakulta UPJŠ, Košice.

¹ Ide o § 27g (Ďalšie personálne návrhy v pôsobnosti súdnej rady) podľa ktorého:

(1) Návrh na voľbu kandidáta na sudcu, ktorý by mal pôsobiť za Slovenskú republiku v medzinárodných súdnych orgánoch, môže súdnej rade podať:

- a) člen súdnej rady,
- b) minister spravodlivosti Slovenskej republiky,
- c) stavovská organizácia sudcov,
- d) iná stavovská právnická organizácia.

(2) Za kandidáta na sudcu, ktorý by mal pôsobiť za Slovenskú republiku v medzinárodných súdnych orgánoch, možno navrhnúť občana, ktorý

- a) získal právnické vzdelanie absolvovaním magisterského štúdia na právnickej fakulte vysokej školy v Slovenskej republike alebo má uznaný alebo nostrifikovaný doklad o získaní právnického vzdelania absolvovaním štúdia rovnakej úrovne na vysokej škole v zahraničí,
- b) je bezúhonný, preukázateľne je významnou osobnosťou v odbore práva a jeho morálne vlastnosti dávajú záruku, že funkciu sudcu bude riadne vykonávať,
- c) má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky,
- d) má plnú spôsobilosť na právne úkony a je zdravotne spôsobilý na výkon funkcie sudcu,
- e) zložil odbornú justičnú skúšku, prokurátorskú skúšku, advokátsku skúšku alebo skúšku komerčného právnika a aspoň päť rokov vykonával právnickú prax.

(3) Návrh na kandidáta na sudcu, ktorý by mal pôsobiť za Slovenskú republiku v medzinárodnom súdnom orgáne, sa podáva súdnej rade. Návrh obsahuje

- a) meno, priezvisko, akademický titul kandidáta, dátum narodenia, profesionálny životopis kandidáta preukazujúci splnenie podmienok podľa odseku 2, dátum a podpis navrhovateľa,
- b) doklad o tom, že kandidát zložil odbornú justičnú skúšku, advokátsku skúšku, prokurátorskú skúšku alebo odbornú skúšku komerčného právnika a že aspoň päť rokov vykonával právnickú prax,
- c) písomný súhlas kandidáta s kandidatúrou,
- d) v prípade návrhu podľa odseku 1 písm. c) a d) aj doklad o prerokovaní návrhu v príslušných orgánoch.

Na návrhy, ktoré nemajú všetky náležitosti ustanovené týmto zákonom, sa neprihliada.

(4) Pri voľbe kandidáta na sudcu, ktorý by mal pôsobiť za Slovenskú republiku v medzinárodnom súdnom orgáne, sa primerane použijú ustanovenia § 6 ods. 7, § 27a ods. 3 a § 27b až 27e.

(5) Pri návrhoch podľa odsekov 1 a 2 môže súdna rada kandidátov vypočítať, a to pred svojím rozhodnutím. Návrh je schválený, ak zaň v tajnom hlasovaní hlasovala nadpolovičná väčšina všetkých členov súdnej rady. Na opakované a nové hlasovanie o návrhoch sa primerane použijú ustanovenia § 27c ods. 3 a § 27d.

Skôr ako prejdeme k jeho bližšej analýze, javí sa vhodným pár všeobecnejších poznámok. Predovšetkým ani ústava a ani zákon o súdnej rade nešpecifikujú, do ktorých medzinárodných súdnych orgánov sa kandidáti na sudcov navrhujú. Odpoveď na ňu dáva členstvo Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách, pokiaľ do súdnych orgánov, ktoré sú pri nich zriadené, môže Slovenská republika navrhovať kandidátov za sudcov. Uvedené však platí len vtedy, ak zriaďujúce akty takýchto organizácií (medzinárodné zmluvy) neurčujú osobitné orgány oprávnené navrhovať kandidátov za sudcov medzinárodného súdneho orgánu. Ak tomu tak je, sú zmluvné strany povinné rešpektovať ich právomoci (*pacta sunt servanda*) takže súdna rada nemá oprávnenie kandidátov navrhovať. V opačnom prípade by došlo k nahradzovaniu právomocí „navrhovacieho“ orgánu určeného zakladajúcou zmluvou medzinárodnej organizácie iným orgánom a kandidát ním navrhnutý by sa nebral do úvahy. Uvedené sa týka kandidátov na sudcov Medzinárodného súdneho dvora, ktorých navrhujú „národné skupiny v stálom arbitrážnom dvore“² a volí ich Valné zhromaždenie a BR OSN v osobitnom hlasovaní. Pokiaľ ide o kandidátov na sudcov Medzinárodného trestného súdu jeho Štatút³ predpokladá dva možné spôsoby voľby kandidátov podľa úvahy každej zo zmluvných strán. Jeho Čl.36 ods.4 uvádza, že kandidátov na voľby do Súdu môže nominovať akýkoľvek štát, zmluvná strana, tohto štatútu a predkladajú sa buď:

- i) postupom ustanoveným na nominovanie kandidátov na vymenovanie do najvyšších sudcovských funkcií daného štátu, alebo
- ii) postupom ustanoveným na nominovanie kandidátov Medzinárodného súdneho dvora v štatúte toho Súdu.

Ak si preto Slovenská republika ako zmluvná strana Štatútu vyberie postup určený pre nominovanie kandidátov do najvyšších sudcovských funkcií výberové konanie prebehne pred súdnou radou. Je tomu tak preto, že postup na nominovanie kandidátov na vymenovanie do najvyšších sudcovských funkcií štátu (tj. predsedu a podpredsedu NS SR) tvorí súčasť jej právomocí (§ 27a až d) zákona o súdnej rade. Ak však dôjde k výberu postupom stanoveným pre nominovanie kandidátov Medzinárodného súdneho dvora, rozhodným orgánom je slovenská národná skupina pri Stálom arbitrážnom dvore v Haagu a nie súdna rada. Napokon výberovému konaniu pred súdnou radou nepodliehajú kandidáti za sudcov, ktorým medzinárodná zmluva priznáva právo samostatne (individuálne) sa uchádzať o súdnu funkciu v medzinárodnom súdnom orgáne bez ingerencie či prípadnej inej spoluúčasti domovského alebo iného štátu. Jedná sa o kandidátov na sudcov Súdu pre verejnú službu Európskej únie.⁴

Po takomto vymedzení možno konštatovať, že súdna rada je oprávnená navrhovať kandidátov do Súdneho dvora EU, Všeobecného súdu EU a Európskeho súdu pre ľudské práva. V závislosti od úvahy Slovenskej republiky (ako zmluvnej strany Štatútu Medzinárodného trestného súdu) môže navrhovať kandidátov za sudcov Medzinárodného trestného súdu. Tieto oprávnenia však nemá v prípade kandidátov za sudcov Medzinárodného súdneho dvora a sudcov Medzinárodného trestného súdu pokiaľ Slovenská

---

² Č.4 ods.1 Štatútu medzinárodného súdneho dvora.

Najnovší slovenský preklad In: Klučka. J.: Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť).,Iura Edition,2011,ss.586-599.

³ Slovenský preklad Štatútu Medzinárodného trestného súdu bol publikovaný pod č.333/2002 Z.z.

⁴ Podľa Prílohy I k Protokolu o Štatúte súdneho dvora (čl.3 ods.2) : „Každá osoba, ktorá je občanom únie a spĺňa podmienky uvedené v štvrtom pododseku článku 257 Zmluvy o fungovaní EU môže predložiť svoju kandidatúru. Konsolidované znenie Zmluvy o EU a Zmluvy o fungovaní Európskej únie s pripojenými protokolmi a prehláseniami členských štátov bolo zverejnené v Úradnom vestníku EU, zv.51 z,C-115, z 9.mája 2008.

republika zvolila postup prostredníctvom svojej národnej skupiny pri Stálom arbitrážnom dvore v Haagu.

Kritériá pre sudcov medzinárodných súdnych orgánov podľa medzinárodných dohovorov.

Pri výbere kandidátov na sudcov medzinárodných súdnych orgánov (a v prípadoch uvedených vyššie) Súdna rada zohľadňuje zákonné podmienky podľa § 27g zákona o súdnej rade. Tieto podmienky však nemôžu byť stanovené ľubovoľne pretože sú podmienené kritériami, ktoré pre medzinárodných sudcov stanovujú príslušné medzinárodné dohovory. Tieto určujú niektoré podmienky pre sudcov rovnaké a niektoré rozdielne. Pokiaľ ide o sudcov Súdneho dvora Európskej únie, čl.253 ods.1 Zmluvy o fungovaní EU uvádza, že sa: *„...vyberajú z osôb ktoré poskytujú záruku úplnej nezávislosti a ktoré spĺňajú potrebné kvalifikačné predpoklady požadované v ich krajinách na obsadenie najvyšších sudcovských funkcií alebo sú všeobecne uznávanými odborníkmi v oblasti práva“*. Čl.254 Zmluvy o fungovaní európskej únie (a vo vzťahu k sudcom Všeobecného súdu) uvádza, že *„sa vyberajú spomedzi osôb, ktoré poskytujú záruku úplnej nezávislosti a ktoré spĺňajú predpoklady požadované na obsadenie najvyšších sudcovských funkcií“*.⁵ Pokiaľ ide o sudcov ďalších súdov, v čl.21 ods.1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z r.1950 (pokiaľ ide o sudcov Európskeho súdu pre ľudské práva) sa uvádza, že: *„Sudcovia musia mať vysoký morálny charakter a spĺňať podmienky pre výkon vysokých súdnych funkcií alebo byť uznávanými právnikmi“*.⁶ Napokon čl. 36 ods. 4 Štatútu Medzinárodného trestného súdu uvádza, že jeho : *„Sudcovia sa vyberajú spomedzi osôb s vysoko morálnym charakterom, ktoré sú nestranné a bezúhonné a ktoré majú kvalifikáciu, ktorá sa v ich štátoch vyžaduje do najvyšších sudcovských funkcií“*.⁷

Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ ide o odborné predpoklady kandidátov na sudcov v dvoch prípadoch (Všeobecný súd Európskej únie, resp. Medzinárodný trestný súd) požadujú sa od nich v rozsahu „požadovanom na obsadenie najvyšších sudcovských funkcií“. V zostávajúcich dvoch prípadoch (Súdny dvor Európskej únie a Európsky súd pre ľudské práva), medzinárodný zákonodarca uvádza dve alternatívne podmienky, ktoré by sudcovia mali spĺňať a to, buď kvalifikačné predpoklady pre obsadenie najvyšších súdnych funkcií, resp. pre výkon vysokých súdnych funkcií alebo byť uznávanými odborníkmi v oblasti práva, resp. uznávanými právnikmi. Uvedenie dvoch alternatívnych kritérií umožňuje, aby sa medzinárodnými sudcami mohli stať, ako súdni praktici s kvalifikáciou požadovanou pre najvyššie súdne funkcie, tak aj všeobecne rešpektovaní znalci práva z mimosúdnej oblasti.⁸ Medzinárodné dohovory tieto podmienky bližšie nešpecifikujú, ale ponechávajú ich výklad zmluvným stranám. Zatiaľ, čo podmienky (kvalifikácia) pre obsadenie najvyšších sudcovských funkcií, resp. ich výkon, možno v jednotlivých štátoch viac či menej presnejšie identifikovať, stanoviť kritériá na základe ktorých, môže byť niekto považovaný za

⁵ Konsolidované znenie Zmluvy o EU a Zmluvy o fungovaní Európskej únie bolo zverejnené v Úradnom vestníku EU, zv.51 z, C-115, z 9.mája 2008.

⁶ Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd v bol publikovaný po č. 209/1992 Zb.

⁷ Pozri vyššie poznámku č.3.

⁸ Komentár k Čl.253 Zmluvy o fungovaní európskej únie (a vo vzťahu k ESD) v tejto súvislosti uvádza, že vo vzťahu k jeho sudcom: *„Ide o osoby spĺňajúce kvalifikačné predpoklady pre najvyššie súdne funkcie v členských štátoch alebo (na rozdiel od Tribunálu) môžu byť nominovaní aj „všeobecne uznávaní znalci práva“*. Toto ustanovenie smeruje predovšetkým k akademickej obci“.

In: Syllová/Pítrová/Paldusová a kol.: Lisabonská zmluva (komentár), C-H-Beck, 1.vydanie 2010, str.814.

uznávaného odborníka v oblasti práva⁹, je komplikovanejšie. Napriek tomu by malo byť v záujme každého štátu, aby jeho predpisy upravujúce podmienky a voľbu kandidátov na sudcov medzinárodných súdnych orgánov, tieto dve kritériá rešpektovali a umožnili tak reálnu voľbu ich kandidátov, buď zo súdnej alebo mimosúdnej oblasti. Vzhľadom na rozdiely medzi týmito profesijnými oblasťami, je nutné stanoviť rozdielne podmienky (kritériá) pre kandidátov pochádzajúcich zo súdneho prostredia ako z mimosúdneho prostredia.

Voľba rozdielných kritérií je namieste, predovšetkým, vzhľadom na špecifiká prostredí z ktorých potenciálni kandidáti na medzinárodných sudcov prichádzajú, ako aj na obsah, povahu a charakter činností, ktoré v nich vykonávajú. Z tohto dôvodu možno len ťažko akceptovať ideu akýchsi „jednotných kritérií“ pre obe potenciálne skupiny kandidátov, ktorá nevyhovuje. Ako príklad možno uviesť, že justičná skúška, dĺžka praxe, prípadne súdna špecializácia sudcov nie sú adekvátne pre posúdenie kandidátov podľa kritériá všeobecne uznávaných znalcov práva a naopak, publikačná, expertízna či pedagogická činnosť kandidátov nepredstavujú vhodné kritériá pre hodnotenie odborných kvalít kandidáta zo súdnej oblasti.

Zákonné podmienky kandidátov na sudcov z hľadiska kritérií medzinárodných dohovorov.

Ako bolo spomenuté, zákon o súdnej rade upravuje viaceré podmienky, ktoré by mal spĺňať kandidát na sudcu medzinárodného súdneho orgánu vo svojom § 27g. Z naznačených dvoch skupín kandidátov (v zmysle kritérií podľa medzinárodných dohovorov) nerobí väčší problém identifikácia podmienok týkajúcich sa kvalifikácie (predpokladov) pre najvyššie sudcovské funkcie. Odborné kritériá, ktoré zákonodarca uvádza, sú zloženie odbornej justičnej skúšky a aspoň päť rokov praxe.

Pokiaľ ide o druhé kritérium, zákon síce stanovuje, že kandidát má byť „preukázateľne významnou osobnosťou v odbore práva“ (§ 27g ods.2 písmeno a/), avšak prostriedky, ktorými sa má jeho významnosť preukázať osobitne, nešpecifikuje. Je tomu tak preto, že ako jediné prostriedky, ktoré majú slúžiť na preukázanie „významnosti“ osobnosti kandidáta v odbore práva, zákon uvádza rovnaké, ako používa pri kandidátoch prvej skupiny, t.j. zloženie odbornej justičnej skúšky, prokurátorskej skúšky, advokátskej skúšky alebo skúšky komerčného právnika a aspoň päť rokov právnickej praxe. Tieto podmienky obmedzujú okruh kandidátov na sudcov medzinárodných súdnych orgánov podľa kritéria „preukázateľne významná osobnosť v odbore práva“ na kategóriu praktických (praktizujúcich) právnikov, buď v štátnych orgánoch (súdy, prokuratúra) alebo na „voľnej nohe“ (advokáti)¹⁰ a nie sú adekvátne voči kritériu významnosti kandidáta v odbore práva.¹¹ V dôsledku toho vytvárajú stav, ktorý nezodpovedá možnostiam, ktoré poskytujú medzinárodné dohovory a ktorý je založený na výbere kandidátov na sudcov prostredníctvom dvoch alternatívnych kritérií. Súčasná prax výberu kandidátov na sudcov medzinárodných súdnych orgánov má preto za následok, že pokiaľ významní odborníci z odboru práva nezložili niektorú z týchto skúšok, sú „vyradení z hry“, nakoľko zákon o súdnej rade vyžaduje, aby bol k návrhu na kandidáta na sudcu priložený doklad o zložení

⁹ Ako čl.253 Lisabonskej zmluvy o fungovaní EU tak aj Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd vo svojich anglických zneniach používajú rovnaké označenia pre znalcov: „tj...*jurisconsults of recognized competence*“.

¹⁰ Komerční právnici medzičasom zanikli.

¹¹ Ako napríklad vyhodnotiť príspevok zloženia advokátskej skúšky k požadovanému profilu „významná osobnosť v odbore práva“?

niektorej z uvedených skúšok. Pokiaľ tomu tak nie je: „Na návrhy, ktoré nemajú všetky náležitosti ustanovené týmto zákonom, sa neprihliada“ (§ 27g ods.3 písmeno b/). Podľa zákonných kritérií § 27g zákona o súdnej rade, preto nemajú šancu uchádzať sa o kandidatúru na post sudcu medzinárodného súdneho orgánu (a ako „preukázateľne významné osobnosti z odboru práva“), napríklad vysokoškolskí docenti a profesori z odboru práva, význační vedeckí pracovníci z oblasti vied o štáte a práve, zamestnanci ministerstiev, prípadne iných ústredných orgánov štátnej správy so zameraním na právne otázky (Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky), ako aj slovenskí odborníci pôsobiaci v medzinárodných organizáciách so zameraním na právne otázky. V snahe byť zaradený do výberu na kandidáta na sudcu medzinárodného súdneho orgánu, sú spomenuté kategórie odborníkov, buď nútené „účelovo“ sa podrobiť niektorej z uvedených skúšok (čo je však formálna záležitosť, ktorá s ich reálnymi odbornými schopnosťami, prípadne špecializáciou „ako významných osobností z práva“ nemusí mať nič spoločné)¹² alebo rezignovať na akúkoľvek snahu stať sa sudcom medzinárodného súdneho orgánu, napriek vysokej odbornosti prípadne špecializácie. Vzhľadom na obmedzený „rezervoár“ výberu možných kandidátov na sudcov medzinárodných súdnych orgánov sa kritériá podľa zákona o súdnej rade javia ako zjavne neadekvátne a zužujúce výber vhodných kandidátov bez akéhokoľvek rozumného dôvodu.

Záverom.

Vzhľadom na uvedené sa preto javí vhodná taká úprava, ktorá by v plnom rozsahu rešpektovala alternatívne kritériá výberu sudcov medzinárodných súdnych orgánov a v Slovenskej republike otvorila cestu uchádzačom podľa kritéria „preukázateľne významnej osobnosti z odboru práva“. Urgentnosť takejto úpravy podčiarkujú ako problémy pri výbere kandidátov na sudcov Európskeho súdu pre ľudské práva, tak aj skutočnosť že v r.2015 by mali byť volení kandidáti na slovenských sudcov do Súdneho dvora Európskej únie a Všeobecného súdu Európskej únie.

---

¹² Napríklad podľa § 3 ods.2 zákona č.586/2003 Z.z. o advokácii môže Slovenská advokátska komora zapísať do zoznamu advokátov aj „profesorov a docentov vysokých škôl v odbore právo“.